

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 12. junija 1984 - Leto XXXVI. - Štev. 10 - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 300 lir

TOVARIŠ BERLINGUER ŽIVI V NAŠEM SPOMINU

Sredi boja za mir, za Evropo brez raket, za demokracijo v Italiji, za moralizacijo političnega življenja in pravice delovnih ljudi nam je kruta usoda iztrgala tovariša Enrica Berlinguerja, generalnega sekretarja KP Italije.

V tem boju, ki podčrtuje različnost komunistov, je tovariš Berlinguer razdal samega sebe, saj ni štedil svojih sil in energij. To ga je strlo, kakor ga je bolela polemika v italijanski levici, za katero so bili zaničljivi žvižgi in psovke na socialističnem kongresu v Veroni.

Nikakor nam ne more izpred oči njegov radostni nasmeh, ko je v kriški gostilni poslušal slovensko pesem iz mladih grl dekliškega zbora iz Devina, milno izraza ob partizanskih spomenikih in Rižarni in prešernega razpoloženja v Trebčan, ko se je rokoval z ženskami v naši narodni noši. Tudi ne moremo pozabiti srečanja s slovenskimi kulturnimi delavci in športniki v trebenskem ljudskem domu, njegove iskrene zavzetosti in globokega poznavanja problematike slovenske narodne manjšine v Italiji.

Na tem mestu objavljamo izjavo, ki jo je tovariš Berlinguer dal pomladi 1982, med tiskovno konferenco v Trstu.

Mislím, da je slovenska narodna manjšina v teh letih dosegla določene uspehe, pa čeprav je morala po poti, ki ni bila lahka. Mislím, da so ti uspehi tudi sad vztrajnega boja naše partije, vendar slovenska manjšina še ni dosegla popolne zaščite torej tudi ne vsestranskega vrednotenja svojih pravic in kulture, bogastva svoje omike. In to ne samo zato, ker je to vsestransko uveljavljeno demokratično načelo, ki ga je treba uresničiti tudi tu pri vas, ampak tudi zato, ker je način kako se ravna z manjšino, preizkusni kamen odnosov med Italijo in Jugoslavijo, katerim mi pripisujemo velik pomen in mislimo, da bi jih morali ceniti vsi Italijani.

Saj je to vendar most med dvema skupnostima, med dvema kulturama. Zaskrbljeni smo zaradi zadržanja nekaterih strank, posebno še njihovih tržaških komponent, ki podžigajo kampanjo nasprotovanja in celo sovraštva proti slovenski manjšini. V mislih imam fašiste, ki pa niso edini. Priča smo instrumentalizaciji in lažem. Pomislimo samo na govorce, ki jih širijo po tržaških šolah glede dvojezičnosti, češ da bodo vsi prisiljeni se učiti oba jezika.

To ni res, vendar je dezinformacija podžgala določena čustva in prav je, da smo tudi na to odgovorili. Mi ohranjamo naš zakonski osnutek, ki ga vsi poznate in verjemite mi, da bomo izkoristili vse možnosti, ki nam jih nudijo parlamentarni pravilniki, da bi prišlo do čimprejšnje odobritve zaščitnega zakona. V ta nam bomo navezali stike tudi z drugimi demokratičnimi silami. To pa zato, ker smo priča potrebam, ki jih moramo zadostiti in zato ker vsaka nadaljnja zamuda povzroča nova nerazumevanja, izkrivljanja in sploh negativno vpliva na politično življenje v Trstu in v deželi Furlanij-Juljski krajini.

Komunisti za Evropo

Na tržaški občini se je te dni začela razprava o programu nove upravno-politične koalicije, v kateri sodelujejo sredinsko desničarske stranke in sicer LpT, KD, PRI, PLI, PSDI in SSK, ki ga je v sredo opisal župan Richetti.

«Primorski dnevnik» je takoj zapisal, da je formulacija, ki zadeva probleme slovenske manjšine prekratka in obenem zelo meglena. To je res, vendar menimo, da moramo dati svojim bralcem in volilcem nekoliko obsežnejšo in podrobnejšo informacijo, da bodo znali oceniti nove politične razmere in zadržanje nekaterih strank, v prvi vrsti Slovenske skupnosti, ki je pristopila v sredinsko-desničarski odbor, pa tudi socialistov, ki sicer v njem neposredno ne sodelujejo, vendar so bili soudeleženi pri oblikovanju tega programa. Vsaj dokler ga ne bodo preklicali.

To, kar bomo sedaj prikazali bralcem, je kronika neke doslednosti, pa tudi metamorfoze stranke SSK, ki je nekatere formulacije še pred dvema letoma ostro napadala (čeprav so bile boljše od sedanjih), tokrat pa je pristala na njihovo najslabšo varianto, ki je Slovincem še najbolj naklonjena. Stolčkarska lakomnost pač ne pozna meja, njihov želedec pa očitno prenese domala vse.

Najprej pa moramo povedati tudi nekaj o doslednosti, ki jo sredinske in vladne stranke kažejo v vseh dosedanjih programih in sicer doslednost v vmešavaju v pristojnosti parlamenta, ki edini lahko določi vsebino zaščitnega zakona za slovensko manjšino. Sloven-

ci (in KPI v prvi vrsti) odklanjamo vsako obliko vsebinskega pogojevanja, saj ne priznavamo italijanski večini ali nacionalistom pravice, da bi bili kakorkoli udeleženi pri opredeljevanju vsebine naših pravic in njihove ozemeljske razsežnosti in veljavnosti.

Zato bi bila za nas sprejemljiva edino formula, po kateri bi, na primer občinski odbor sprejel obvezo, da bo pri parlamentu in vladi posredoval za čimprejšnjo odobritev takega zakona za globalno zaščito, ki bi zadovoljeval slovensko manjšino, ki je neposredno zainteresirana. Istočasno pa naj bi se občinska uprava obvezala, da bo že sedaj uveljavila in uresničila vse tiste ukrepe, ki so v njeni neposredni pristojnosti in lahko zajamčijo Slovincem v okolici in mestu nemoten razvoj in uživanje nekaterih pravic. Tu mislimo, na primer, na dvojezične krajevne napise (še vedno so samo v Bazovici, Križu in Trebčah, pa še ti so stari, zarjaveli in večkrat pomazani), pa tudi poimenovanje ulic po slovenskih možeh, skrb za prosotrsko ureditev problemov slovenske šole, upravna avtonomija za slovenske občinske vrtce, dvojezični napisi na smerokazih in avtobusnih postajah, dosledna prisotnost slovenskih tolmačev na vseh sejah rajonskih svetov, sprejemanje slovensko napisanih vprašanj in svetovalskih vlog. (To se je namreč že dogajalo za časa župana Spaccinija).

Tak bi bil, torej, program tržaške občine, ki bi ga izdelali komunisti, če bi sodelovali na pogajanjih in upravnih koalicijah. Zato nas tudi nočejo zraven,

sami pa smo ponosni, da nas niso marali. V taki družbi res nimamo kaj iskati.

Sedaj pa k stvari. Kar zadeva Slovence in probleme sožitja v mestu in okolici, je formulacija, ki jo je uporabila zadnja občinska sredinsko-desničarska koalicija absolutno najslabša v zadnjih dveh letih. Primerjave so prav možne, saj so pri oblikovanju omenjenih programov vedno sodelovale vse stranke, od Liste in KD do socialistov, pa tudi SSK je bila nekajkrat zraven, čeprav potem ni sodelovala v prvih Cecovinijevih in Rossiijevih odborih.

Prva Cecovinijeva uprava je že utrla pot v sporazumu, ki so ga sestavljali LpT, KD, PSI, PSDI, PRI in PLI. Prvič je uporabila dvoumno formulo, češ da je treba «pravice Slovencev usklajevati med različnimi komponentami tržaškega prebivalstva». Resda je Cecovini še uporabljal formulo «globalna zaščita», ki je izginila iz vseh nadaljnjih sporazumov, tudi zadnjem, pri katerem je sodelovala SSK. Očitno je, da je na program prve Cecovinijeve uprave največ vplivala socialistična stranka, ki jo je tedaj vodil Pittoni. Poznejše spremembe se zato poznajo tudi glede na spremembo vodilnih kadrov posameznih strank.

Zanimivo je, da je ta uprava imela tudi dve nadaljnji obvezi, in sicer, da bo «spodbujala in krepila mirno in omikano sožitje» ter da bosta občina in pokrajina v okviru svojih pristojnosti «sprejeli zadevne pobude».

Po padcu Cecovinijeve-Rossiijeve uprave je v Trstu nastopila levosredinska koalicija, ki jo je vodil Richetti (KD).

Spomin na tov. Berlinguerja med nami

Tudi tokrat je LpT od zunaj pogojevala sestavljanje programa. Zanimivo pa je, da je na pritisk demokristjanov takoj izginila beseda «globalna zaščita», ki se ni več pojavila v nobenem drugem občinskem programu, do današnjega. Pač pa ostaja stara formulacija o «usklajevanju pravic» med posameznimi komponentami, čeprav naj bi to usklajevanje privedlo bo «bistvene enakosti» (uguaglianza sostanziale) med njimi. Beseda «bistvena» enakost je v poznejših formulacijah izginila. Prvi Richettijev program je nadalje vseboval neke obveznosti, ki jih seveda ni uresničil. Zanimive so, te obveznosti, predvsem zato, ker so v nadaljenem programu izginile. Glede na to, da je SSK sodelovala v prvi Richettijevi upravi s svojim odbornikom, se moramo vprašati, čemu je te obveze žrtvovala Listi, če ni od nje dobila prav nič drugega. Mar za stolček?

Te obveznosti so bile, da bo občina poskrbela za dvojezične krajevne napise in poimenovanje tržaških ulic po slovenskih možeh in kulturnikih.

No, pa smo pri zadnjem programu, sedanje Richettijeve sredinsko-desničarske uprave, katerega program so sestavljali tudi socialisti.

V njem je več novosti. Na staro deblo trditve, da je treba «usklajevati pravice

komponent tržaškega prebivalstva» (to-rej med Italijani in Slovenci) so obesili več omejitvenih izrazov in trditvev. Tako izgine beseda «zaščita», pač pa je govor samo o «ukrepih». Izgine beseda «bistvena enakopravnost», predvsem pa zahteva, da je treba te pravice usklajevati tako, da «bo prišlo do vzajemnega priznanja vlog» med manjšino in večino, glede pač na «njihovo prisotnost in številčnost na teritoriju». Nekateri so to razumeli kot prozoren namig na nujnost preštevanja Slovencev. Tako je to razumela tudi SSK, ki je vnesla pod program ločeno pripombo, češ da tega ne gre razumeti kot namig na «prisilno preštevanje». Zakaj «prisilno», mar je drugačno preštevanje za SSK sprejemljivo? Mislili smo, da je za nas vsako preštevanje nesprejemljivo, če je od tega odvisna razsežnost in vsebina naših pravic. V tem in ne v onem grmu tiči zajec. SSK pa je raje ustrelila kozla! KD in LpT se lahko muzata narejeni naivnosti ali oportunistu voditeljev SSK, ki so (kljub pripombi) pristali na vsebinsko bistvo demokratskih in vladnih tez o manjšinski zaščiti in sicer, da so pravice Slovencev odvisne od tega, ali so neke Slovenci večina ali pa manjšina (v osnutku KD sta to cona A in B) ali pa glede na njihovo številčno prisotnost na teritoriju, tudi brez preštevanja, saj KD

predvideva v svojem osnutku proceduro zbiranja podpisov med Slovenci v tržaškem mestu, Gorici in Benečiji, če bi hoteli priti do določenih pravic. Veliko napora od nas zahtevajo za skoraj prazen nič. Mi se nismo nikoli sprijaznili z delitvijo Slovencev na kategorije (cona A, cona B, Benečija, mestna središča), očitno pa je, da se s tem strinjajo tržaški (in goriški) voditelji SSK, ki sodelujejo v odborih, ki tako stališče zagovarjajo na ves glas. Glej goriškega župana Scarana, ki to tezo uveljavlja tako, da priznava naše pravice samo v Doberdolu, Sovodnjah, Števerjanu in Štandrežu, nikakor pa ne v Gorici, ki je «hiperitalijanska». Za take izjave bi morali slovenski socialisti in SSK sprožiti takojšnjo krizo teh odborov.

Skušali smo dokumentirati proces metamorfoze pri sestavljanju upravnopolitičnih programov v Trstu. Seveda rezultati te metamorfoze odpirajo resna načelna vprašanja tudi v okviru same slovenske manjšine, kjer ni dopustna dvoiličnost tistih, ki se pred Slovenci trkajo na sovje prsi «ponosno», pred demokristjani in listarji pa trkajo na iste prsi, vendar «skesan».

Bralcem prepuščamo sodbo, volilcem pa kazen.

Stojan Spetič

Na svoji zemlji, v Bazovici

Fašistična drhal, golobradi pretepači, s hlačami polnimi strahu in očmi uprtimi v zaprta okna, v vrata, v prazne ulice, v tišino pomladnega dne, so se prejšnji petek zbirali v Bazovici, da bi nas izzivali. Želeli so, da bi jih napadli in da bi prisilili sile javnega reda, da obračunajo z nami. Želeli in upali so, da nas bo tržaški dnevnik naslednjega dne opisal kot nasilneže in tako pritril hinavskim besedam tajnika tržaške PSI. Iskali so ceneno reklamo pred nacionalistično, protislovensko nastrojenimi volilci melonarskega gibanja.

S tiho, odločno, organizirano budnostjo, zaporo vasi in veliko, množično manifestacijo za mir in sožitje smo jim slovenski in italijanski demokrati izbili iz rok tudi to kopje. Terena spopada, če je potrebno, ne bodo izbirali fašisti. Izbirali ga bomo mi sami, kot smo dobro vedeli v svojih zgodovinskih odločitvah.

Kakor na Travniku pred dvema tednoma, tudi v Bazovici je mladina pokazala, da je zvest dedič najsvetlejših tradicij partizanskih prednikov in da ve, kaj pomenita zavestna disciplina in organiziranost.

Ko sej e fašistična golazen odvrkla iz Bazovice in spoznala, da jim tokrat provokacija ni uspela in da ni nihče poslušal njihovih oguljenih fraz, se je umaknila iz vasi tudi množica čuvaje javnega reda. Priznati jim moramo, da so upoštevali zahtevo domačinov in demokratičnih strank, ki so zahtevali, naj predvsem zaščitijo domače prebi-

valstvo pred izzivači, če že ne morejo preprečiti shoda MSI.

Potem so ulice Bazovice zaživele kot na mah, ko zasije sonce po nevihti. Radostno, prešerno, borbeno in omikano se je na tisoče ljudi zbralo pred spomenikom padlim partizanom v Bazovici in demonstriralo za mir, za sožitje med narodi, za prijateljstvo in sodelovanje, za pravice slovenske manjšine v Italiji.

Zbranim so spregovorili bazovski mladinec Grgič, partizan Calabria, za KPI Stojan Spetič, Duško Udovič za SKGZ, Ester Pacor za ZŽI, Benedetič za slovenske socialiste in Dolhar za SSK. Solidarnostno brzojavko je poslal kolektiv škedenjske železarne, manifestaciji pa so se pridružili še predstavniki PSDI, DP, PdUP, in tržaškega gibanja.

Med našo manifestacijo ni bilo ne incidentov, niti napetosti. Policija se je lahko mirno vrnila v vojašnice, saj ni bilo nobene nevarnosti za javni red. Ker smo bili na svoji zemlji, med domačimi in prijateljskimi židovi. Pred nami nihče ne zapira oken in vrata so na stežaj odprta, vsakdo lahko vstopi skozi in izpije ponujeni kozarec vina.

V svojem psegu je tov. Spetič obsodil ravnanje tržaške občinske uprave, ki edina ni čutila za potrebno, da pristopi k manifestaciji za mir in sožitje. Iz trte izvita je trditev župana Richettija, češ da je šlo za volilno manifestacijo. Kje ste pa videli volilni shod, na katerem enotno nastopajo ljudje, ki so — strankarsko vzeto — politični nasprotniki? Res je, da Richetti ni mogel v Bazovico, ker vodi sredinsko desničarsko koalicio, ker ima odbornike, ki so fašistično navdahnjeni in jih je pri izvolitvi podprla celo MSI! Glasovanje v občinskem svetu o predlogu tov. Monfalcona in Paro-

vela, naj bi vsaj dva odbornika šla v Bazovico med ljudi, je bilo najboljši dokaz zadržanja te sredinsko desničarske uprave. Vsi, prav vsi odborniki so glasovali proti. (Lokar je bil, kot vedno v teh primerih, previdno odsoten). Naš predlog pa je podprl samo slovenski socialistični svetovalec Jagodic, medtem ko so se njegovi strankarski kolegi vzdržali glasovanja. Poudariti vsekakor velja spontano in organizirano budnost po naših vaseh, pred spomeniki in kulturnimi domovi. Še enkrat, kakor pred letom dni, so slovenski in italijanski demokrati dokazali, da stojijo na okopih omikanega sožitja, proti barbarstvu zastrupljalcev javnega mnenja, katerim tako odlično služijo stolpci tržaškega dnevnika.

Pred vso Italijo je naše ljudstvo pokazalo, da z obema nogama, s srcem in razumom stoji v Evropi, kjer ni in ne sme biti mesta, ne za fašiste, niti za njihove pomagače.

Kako glasujemo za evropske volitve

Prepričani smo, da je potrebno, da naše volilce seznanimo s samim potekom evropskih volitev. Te informacije, prosimo, posredujte tudi znancem in sosedom.

Predvsem to: volitve bodo samo v nedeljo in sicer do 22. ure. Volilci naj se torej ne zmotijo, misleč, da lahko gredo na volišča tudi v ponedeljek, kot je običaj na upravnih in političnih volitvah.

Vsak naj vzame s seboj volilno potrdilo, ki ga je že prejel. Če ga še ni prejel, naj preponj v pristojne občinske urade.

Ko smo na volišču bomo glasovali tako, da prečrtamo znak KPI, ki je — kot običajno — prvi zgoraj na levi. Zraven napišemo preferenčna glasova in sicer DARKO BRATINA in GIORGIO ROSSETTI. Lahko napišemo samo njuni zaporedni številki: 9 in 15.

Preferenčni glasovi so tokrat zelo pomembni, saj je za izvolitev v evropski parlament potrebnih najmanj 50 tisoč preferenc! Volilno okrožje je namreč zelo veliko, saj obsega Emilijo, Romagno, Veneto, Tridentinsko, Južno Tirolsko, Furlanijo in Julijsko krajino. Za izvolitev enega evropskega poslanca je potrebnih 450 tisoč glasov in veliko število preferenc. Direkcija KPI je sporazumno z drugimi partijskimi organizacijami sklenila, da ima možnost za izvolitev eden izmed kandidatov v naši deželi. Zato je potrebno, da se uveljavimo tudi z množičnim dajanjem svojih preferenčnih glasov.

Ne razpršimo svojih glasov za stranke, ki nimajo nobene možnosti stvarne uveljavitve. Ne razpršimo svojih glasov. Podprimo KPI, ki edina dosledno vodi boj za enakopravnost Slovencev in Italijanov v naših krajih, za pravice delovnih ljudi, za mir in sožitje med narodi v Evropi. Učvrstimo evropsko levico!

Po napeti tišini, ki je vladala pred klavnim zborovanjem mladih misovskih prenapetežev, se je bazovski trg sproščeno razživel.

Program sredinskodesničarske koalicije v Trstu

Metamorfoza neke politike

V nedeljo bodo evropske volitve. V vsaki izmed zahodnoevropskih držav bodo državljani izbirali svoje predstavnike v parlament, ki zaseda v Strasbourgu. Nekatera sredstva javnega obveščanja skušajo prepričati javno mnenje, da evropske volitve niso tako važne. Dokaj čudno stališče, če pomislimo, da so v demokratičnem sistemu prav volitve edini način, da ljudstvo pove svoje mnenje in nato odloča o sestavi političnih predstavništev, ki bodo odločala o skupnih problemih.

Drugače bi, seveda, ocenjevali pristojnosti evropskega parlamenta, ki niso tako velike, ali vsaj ne tolikšne da bi lahko ustrezal potrebam časa. Vendar to ni krivda sil, ki sedijo v njem, pač pa predvsem vlad zahodnoevropskih držav, oziroma pogosto poudarjene miselnosti, da mora vsaka država odločati samo o svojih problemih in prepustiti skupnostnim organom samo malenkosti. To miselnost lahko strnemo v gesla neuspelih vrhov EGS v Atenah in Parizu, ko se je Evropa utapljala in utopila v mleku, olju in vinu.

Res pa je tudi, da je to stališče t.i. «nacionalnega egoizma» le krinka, za katero se skrivajo interesi in dejavnost transnacionalnih družb, ki mimo vsakega nadzorstva urejajo gospodarske in družbene razmere v Evropi.

Našim bralcem, volilcem, moramo zato najprej pojasniti pomen teh evropskih volitev in skupnostnih organov. Res je, da je EGS nastala pred nekaj desetletji zgolj kot skupnost za premog in jeklo. To pač zato, ker sta ti predstavljali hrbtenico vsakega industrijskega razvoja. V načelu se je torej EGS usmerjala k oblikovanju skupnega tržišča za kroženje blaga in delovne sile, istočasno pa kot skupnost, ki skuša urejati gospodarske zadeve na skupni podlagi.

V letih debelih krav je bilo to še mogoče, čeprav je že tedaj deloval perverzni mehanizem «do ut des», ko so se nekatere evropske države odpovedovale v korist drugim in obratno, v nesmiselnem upanju, da bo to prispevalo k skupni rasti.

Danes pa je vprašanje skupnega gospodarjenja bruhnilo v ospredje. Male države, četudi industrijsko razvite, niso več kos izzivom tehnološke revolucije, ki jo prinaša računalniška doba. Že zdavnaj so Zahodno Evropo prekosili Amerikanci in Japonci. Obračun pa je naravnost dramatičen: 8 tisoč milijonov dolarjev letnega deficita zaradi uvažanja patentov in tehnologije, ki bi ju Evropa lahko imela sama, če bi se odločila za skupno investicijsko politiko spodbujanja znanosti, raziskave in tehnološke obnove.

Druga plat iste medalje je zato gospodarska zaostalost, ki prinaša trenutno skoraj 19 milijonov brezposelnih delavcev. Vsakih 15 sekund se v Evropi

ukinja po eno delovno mesto, kar vzbuja velike skrbi za to, kakšna bo Evropa na prehodu tisočletij. Nekateri menijo, da bo s sedanjim ritmom dosegla brezposelnost neslutene razsežnosti. Med mladimi naj bi le vsakemu tretjemu bilo zagotovljeno delo. Ostali dve tretjini pa naj bi se potepali po cestah ali uživali mamila.

Ni nam torej vseeno, kakšno smer bo ubrala Evropa in katere politične sile bodo določale to smer. Trenutno imajo v evropskem parlamentu večino konzervativne sile, ki gredo od liberalcev do demokristjanov. Upanje Evrope pa je vsa njena leвица, v kateri so nemški in drugi socialdemokrati ter italijanski komunisti. Ti se danes zavzemajo za drugačno, naprednejšo vlogo Zahodne Evrope na vseh področjih. Na gospodarskem in socialnem vsekakor ne podpirajo politike, ki je značilna za najbolj konzervativne vlade, se pravi podpiranja velekapitala in parazitskih interesov ter stalnega, nenehnega udrihanja po delovni sili. Žal tako politiko izvaja v Italiji konzervativna vlada, kateri predseduje socialist.

Niti nam ni vseeno, kakšna mednarodnopolitična stališča bo zavzemal evropski parlament in kakšen bo njegov vpliv na evropske vlade.

Živimo v senci jadrskih raket. Edino Nizozemska se je te dni znala upreti diktatu Ronalda Reagana in je zavrnila postavitev raket Cruise na lastno ozemlje, vsaj do leta 1988. No, v krogih NATO se že govori o možnosti, da bi «holandske rakete» premestili v Furlanijo. Kaj poreče na to italijanska vlada? Kaj bomo rekli mi?

Prepričani smo, da lahko Zahodna Evropa opravi pomembno vlogo posrednika med velesilama, ki naj se vrnejo za pogajalno mizo. To pa ni mogoče, če bo Evropa nastopala zgolj kot privesek Be-
le hiše in njene diplomacije. Da bo vsakomur jasno. Tako majhnega samospoštovanja, kot smo ga doživeli te dni pri Craxiju, si Evropa ne zasluži. Najprej je v Lizboni predlagal zamrzitev jedrske oborožitve, če bi se obnovila ženevska pogajanja. Dokazal je smisel za samostojno nastopanje, ki bi lahko omogočilo obnovo dialoga. Takoj nato pa je vse preklical, ko sa ga pokarali iz Washingtona. Mi menimo, da potrebuje Evropa politikov, ki imajo hrbtenico in so sposobni razvijati neodvisno zunanjo politiko, ki naj Evropo reši more jedrskega spopada.

Bodočnost in upanje zahodnoevropskih narodov je vsekakor pacifistično gibanje, v katerem delujejo vse zdrave sile, od komunistov do socialnih demokratov in katoličanov. Zanimivo je, da se je to gibanje množično razvilo tudi pri nas. Zanimivo je tudi, da v nejm niso sodelovale vladne stranke in predvsem ne PSI, niti KD.

Končno so evropske volitve pomembne zaradi notranjepolitičnih vplivov. Craxijeva vlada je tik pred razsulom, je mrlič, ki ga skrivajo do volitev in bo takoj nato razpadel. Spori med socialisti, republikanci, demokristjani, socialdemokrati (italijanskimi, ne evropskimi) so na dnevnem redu. Množijo se medsebojne obtožbe, psovke, natolcevanja in obrekovanja. To naj bi bila strateška večina za reformo Italije, o kateri je govoril Craxi še pred mesecem dni v Veroni? Italijanska vlada je kakor Pandorina vaza. Ko so odstranili pokrov, so iz nje skočila vsa zla. Danes ni več mogoče govoriti o neki skupni politiki. Samo, ko gre za dekret, ki krči delavske plače, so bivši pajdaši še soglasni.

Spori v vladni koaliciji so tako ostrí, da se že odkrito govori o skorajšnjih

parlamentarnih volitvah letošnjo jesen. KPI je že povedala, da nasprotuje novemu razpustu parlamenta in Craxijevega izsiljevanju. Če je njegova politika propadla, to še ne pomeni, da mora propasti parlament, v katerem se lahko predstavijo tudi drugačne vlade. V mislih imamo predvsem vlado, ki naj obnovi demokratične metode, katere je Craxi kršil in ponižal na vsakem svojem koraku.

Kot Slovenci imamo še razlog več, da se izrečemo proti razpustu parlamenta, o katerem govorijo socialisti. Ravno kar se je v senatni komisiji začel postopek za odobritev našega zaščitnega zakona. Nov razpust zbornic bi pomenil začeti vse spet znova. Izgubili bi novega časa in energij. Ni naša krivda, če je vlada zavlekla začetek razprave celo leto dni z neutemeljenimi napovedmi nekega vladnega zakonskega osnutka za zaščito naše manjšine. Zato menimo, da ta vlada in njeni predstavniki ne zaslužijo našega zaupanja in našega glasu.

Med trnjem in osatom

Za slovenske glasove se, kot običajno, potegujejo razne stranke. Vendar je tokrat priložnost, da se izkažemo in da smo čimbolj enotni in, kar je najvažnejše, tudi dosledni.

Glas za evropske volitve lahko veliko vpliva tudi na naše krajevne razmere, čeprav glasujemo za bolj oddaljen organ, kot je pač evropski parlament. Prav zato pa ima slovenski volilec možnost, da s svojo izbiro posreduje tudi posameznim strankam sporočilo, ali se strinja z njeno sedanjo politiko.

SSk kot dvojni privešek

Slovenska skupnost tokrat ne nastopa samostojno. Njen samostojni nastop nima, pravzaprav, smisla niti na parlamentarnih volitvah sploh, saj gre vsakokrat za razpršitev glasov. No, tokrat nastopa SSk v skupni listi s Sardinci in stranko iz Doline Aoste. Neresnično govori, da je to izraz solidarnosti «narodnih manjšin». Prvič zato, ker v tej kombinaciji ni Nemcev, ki nastopajo samostojno, toda v volilni povezavi s KD. Zato naj se slovenski volilci pazijo skušnjave: kdor bi glasoval za nemško planiko, glasuje v resnici za demokristjane! Drugič pa ni mogoče govoriti o neki manjšinski solidarnosti, saj nastopajo Sardinci predvsem kot skupnost, ki nima izrazite značilnosti «narodne manjšine», pač pa jih je mogoče primerjati s Furlani in njihovimi zahtevami. Slovenci smo enotno poudarili, da nočemo biti pomešani med jezikovne skupnosti, ki živijo vzdolž polotoka, ker smo del naroda, ki ima svojo matično domovino.

Prav nič nimamo proti kandidatom te liste, saj je med kandidati tudi predstavnik sardinske stranke, ki na političnih volitvah nastopa skupaj s KPI. Toda na evropskih volitvah tvega «federacija» Sardincev in Francozov iz Doline Aoste nov polom, kakršnega je doživela že zadnjič, saj je za izvolitev evropskega poslanca predviden «kvorum» vsaj 450 tisoč glasov. «Federacija» pa jih lahko zbere kvečjemu polovico, ki bodo nato razveljavljeni.

Zato je tudi interes volilcev SSk, da podprejo neodvisno slovensko kandidaturo KPI.

Je pa tudi drug razlog, zaradi katerega vabimo volilce SSk, naj tokrat oddajo svoj glas KPI v znak protesta. V znak protesta proti političnim izbiram voditeljev lastne stranke, ki so na ukaz KD šli v objem Liste za Trst in z njo sodelujejo v tržaških odborih. Vemo, kako globoke pomisleke je ta sklep sodelovanja s tako odkritimi sovražniki naše manjšine vzbudil med poštenimi Slovenci, ki običajno zaupajo svoj glas SSk. Sedaj imajo edinstveno priložnost, da svojim voditeljem povedo, da jih ne odobravajo in da niso pripravljeni požreti prav vsega, kar prihaja z ozkega vrha SSk.

Socialisti in Slovenci

Craxi je nekajkrat dejal, da so slovenski volilci PSI «nepomembna peščica». Kljub temu pa jim priznavamo neko vlogo, saj skušajo ohraniti v tej stranki kolikor toliko strpno vzdušje do problemov naše manjšine. V trenutku pa, ko si PSI

pričakuje nekakšen «triumfalni pohod» med volilci, je morda prišel čas, ko naj Slovenci pošljejo Craxijevo stranko ostro in strogo opozorilo. Razlogov za to je več. V mislih imamo predvsem dejstvo, da se je PSI tokrat odpovedala vsakršni slovenski kandidaturi. A to ni vse. Tržaška PSI preko svojega tajništva noče izraziti solidarnosti s prebivalci Bazovice pred fašističnim napadom in jih celo zasmehuje.

Na vsedržavni ravni pa je Craxi edini predsednik vlade v poldrugem desetletju, ki se mu ni zdelo potrebno, da sprejme enotne slovenske delegacije in jih celo zasmehuje.

Ni napačil čas, da prejme zaslužen odgovor?

Slovenci in KPI

Kakšen je odnos komunistov do slovenske narodne manjšine, sploh ni treba več razlagati. To vedo vsi in nihče se več ne upa oporekati naši doslednosti. Tokrat ponujamo volilcem možnost, da oddajo preferenčni glas dvema kandidatom: Rossettiju in Bratini, ki nastopajo kot neodvisen. Slovenci bomo, seveda, množično oddali svoj glas prof. Darku Bratini, obenem pa bomo tudi podprli tovariša Rossettija, ki se ni nikoli izneveril svojemu značaju doslednega zagovornika naših pravic. Vsi se ga spominjajo iz tržaškega občinskega ali pokrajinskega sveta, iz deželnega sveta in kot tržaškega ter deželnega tajnika KPI. Vedo, kako mu je blizu naša problematika, ki jo bo znal zagovarjati na vseh odgovornih mestih.

Bankrot neke politike

O veronskem kongresu socialistične stranke nismo pisali, najbrž zato, ker so ga poznejši dogodki naglo pahnili v pozabo. V spominu bo pač ostal kot kongres, na katerem je Craxi mislil, da ga bodo kronali, v resnici pa je s svojimi nastopi že položil temelje za klavrn konec svoje politike. Ni naključje, da je skušal Craxi z žvižgi na račun Berlinguerja preglasiti druge klice, ki so prihajali iz družbe in so zadevali predvsem moralno vprašanje škandala tajne zarotniške lože P 2. To je bila mina, na katero je Craxi stopil hote, najbrž v prepričanju, da mu je vse dovoljeno in se mu itak ne more nič zgoditi.

Pojdimo po vrsti. Preiskovalna komisija parlamenta, ki jo je vodila demokristjanka Tina Anselmi, je po dolgem letu dela in raziskav objavila zaključno poročilo, iz katerega je razvidno predvsem to, da je Gellijeva P 2 delovala kot zarotniška organizacija, katere namen je bilo preusmeriti na desno politično os v Italiji, zamenjati vodilni razred in utišati opozicijo, predvsem komuniste.

V okviru lože P 2, ki je bila tudi gonilni motor korupcije, špijonaže in drugih podlosti, je delovalo več vidnih politikov, med katerimi ni manjkalo socialistov in socialdemokratov, pa tudi demokristja-

nov in republikancev. Skratka, članov tistih strank, ki so najprej porušile večino. Med njimi je vsekakor najbolj izpostavljen tajnik PSDI Pietro Longo, ki je tudi proračunski minister Craxijeve vlade in njegov najzvestejši zaveznik. Nič čudnega, torej, da ga je Craxi tako branil, da je zaradi Longa rinil celo v oster spor s Pertinijem, predsednikom obeh vej parlamenta, republikanci in demokristjani. V Veroni je Craxi divje napadel sam parlament in nekako zahteval, naj mu vsi pustijo vladati, kakor si pač želi. V tistem trenutku pa je začel samemu sebi kopati jamo. Demokristjane je zbudil iz spanja, parlamentu pa dal zaušnico, ki je terjala odgovor.

Izbruhnil je spor, ki se še nadaljuje. Med zavezniki vladne večine so se spori zaostriili v tolikšni meri, da se lahko vprašamo, kaj jih sploh drži skupaj. Najbrž bo res, kar mislijo na vrhu KPI, da jih družijo samo še medsebojna izsiljevanja, prav v stilu lože P 2.

Bivši minister, socialist Formica, je sedaj obtožil samega Andreottija, da je «pokrovitelj» lože P 2 in Licia Gellija, nekaka «zla duša» italijanske politike. Je torej sploh dopustno, da še živi vlada, v kateri je Andreotti zunanji minister in Longo proračunski minister?

Craxiju gre sedaj samo za to, da bi preživel do volitev. Upa namreč na volilno zmago, da bi lahko nadaljeval po poti oholosti in objestnosti, rušenja enotnosti leve in sindikatov, levičarskih mestnih uprav itd.

Mi upamo, da bodo tudi v socialistični stranki dozorerli novi časi in da bo poražena politika pustolovščin in objestnosti. Prepričani smo, da so še levičarske sile, ki so sedaj potuhnjene ali ponižane, lahko pa bodo zadihale v trenutku, ko se bodo rešile Craxijeve tlake.

Tudi zato računa KPI na evropske volitve. Njen uspeh je namreč odgovor na poskuse ločevanja naprednih sil in drsenja na desno.

V tem parlamentu so možne tudi drugačne vlade, take, ki naj spoštujejo ustavo in pravila demokratične igre. Prepričani smo, da bi bilo že to korak naprej na poti ustvarjanja pogojev za demokratično alternativo, ki nikakor ni in ne more biti zgolj šeštevek strank, pač pa predvsem koalicija vseh zdravih demokratičnih sil. In teh ne manjka, v vseh strankah.

Zahtevno a dragoceno branje

Struktura fašističnega gospostva

Naprosili smo tov. Pavla Strajna za prispevek o najpogostejših potezah odnosa Slovencev v zamejstvu do fašizma in njegove ideologije. Rade volje nam je ustregel. Za miselni povod si je izbral knjižico Mladena Dolara za naslovom «Struktura fašističnega gospostva». Knjižico si je mogoče isposoditi v knjižnici krožka Pino Tomažič, Ul. Capitolina 3. Avtor prispevka in uredništvo bosta vesela pismenih odmevov, zlasti iz vrst mladih.

Lanski in letošnji predvolilni fašistični izgredi so verjetno marsikoga spodbudili, da si je vprašanje fašizma in neofašizma začel postavljati bolj resno in poglobljeno. Italijanski knjižni trg nudi ogromno literature o fašizmu, a ravno to obilje lahko povzroča težave pri izbiri primernega dela. Osnovna izbira je med deli, ki dajejo večji poudarek na dogodke in njih razplet in pa med deli, ki posvetijo večjo pozornost in napor razlaganju fašizma, kot širšega družbenega pojava.

V naših razmerah je verjetno potrebnejša ta druga skupina analiz. Večina Slovencev v Italiji je bila vzgojena z zelo jasnim odnosom do fašizma in sicer kot da o njem je že vse jasno, fašizem je čisto zlo, proti kateremu se je treba le boriti in do katerega je tudi sovraštvo že v naprej opravičeno; kot da ni več treba kaj dosti razumevati in študirati. Naš antifašizem, zlasti pri

mlajši generaciji, sloni skoraj izključno na teh temeljih.

Zadnji dogodki pa so v marsikom verjetno vzbudili vtis, da tak odnos ne ustreza več razmeram; kajti neofašisti so dogodke znali bolje «prodati» javnemu mnenju kot mi. Zazdelo se je celo, da v marsičem bolje obvladajo ideološko manipuliranje kulture in čustev večine italijanskega prebivalstva. Če bomo Slovenci obravnavali zgodovino še naprej le preko opravičevanja, proslavljanja in obujanja spominov, je nevarno, da bomo vedno manj razumevali današnje fašiste in si jih še naprej slikali s starimi podobami izpred 40 let. Kolikšna mera predsodkov in čustvenosti se je nabrala v našem odnosu do fašizma, lahko mlajši preverimo z zelo preprostim testom; dovolj je vprašanje: «Zakaj Grilz ni slovenski aktivist in zakaj jaz nisem fašistični mazač?».

Knjiga, ki je zelo zanimiv pripomoček v iskanju jasnejše razlage fašizma, se ni pojavila v italijanskem, ampak v slovenskem prostoru. To je 160 strani obsegajoča knjižica, ki je izšla leta 1982 pri založbi DDU Univerzum z naslovom STRUKTURA FAŠISTIČNEGA GOSPOSTVA. Na notranji naslovnici strani najdemo še podnaslov «Marksistične analize fašizma in problemi teorije ideologije». Knjiga je izšla v zbirki Analecta, ki ima v uredniškem odboru krog filozofov in sociologov ljubljanske univerze in med njimi je, kot član mlajše generacije, tudi avtor dela, Mladen Dolar, asistent za klasično nemško filozofijo na filozofskem oddelku univerze.

Kot pove že podnaslov, delo nima namena zgraditi neko novo teorijo iz neposrednih dokumentov o fašizmu, ampak podati pregled glavnih dosedanjih teoretičnih interpretacij tega pojava.

Knjižica je drobna na pogled, a njena predelava in osvojitve vseh pojmov, ki se pojavljajo v njej, zahtevajo precej časa in truda. Avtor namreč ne nudi enostavnih formul in parol, ampak predvsem orodje za razmišljanje. Pri tem predpostavlja že precejšnjo «opremljenost» bralca, zato rabi precej zahtevno izrazoslovje in vrsto

«nabrušenih pojmov», ki smo jih mi, zlasti zaradi površnosti italijanskega novinarskega jezika, že precej obrabili. Taki so na pr. pojmi hegemonije, dominacije, konsenzusa...

Branje te knjige je treba vzeti resno in nato so rezultati temu primerni. V italijanski literaturi o fašizmu je namreč težko najti tako zgoščeno sintezo, tako raznolik in bogat pregled klasičnih in najaktualnejših pogledov na fašizem, v njegovi italijanski in nemški varianti. Avtor se je naslanjal predvsem na nemške avtorje in tukajšnji bralec pogreša večjo prisotnost italijanskih del. Po drugi strani, pa je knjiga za nas še posebno zanimiva, ker nudi izčrpen pregled analiz, ki nastajajo v nemškem kulturnem prostoru, ki nam je veliko bolj tuj, kot italijanski. Nekatera izmed obravnavanih del, na primer, niso bila še prevedena v italijanščino. (Prevodi osnovnih tekstov so izšli v srbohrvaškem jeziku v beograjski reviji Marksizam u svetu, št. 8, 1983; uredil in zbral jih je ravno Mladen Dolar).

Teorije, ki jih avtor podrobneje razčleni so štiri. Prva je klasična teza Kominterne o fašizmu kot o agenturi monopolnega kapitala, ki pa ne razloži, kako je fašizem lahko postal množično gibanje in očitno zmagal ideološko bitko. Te zmage si verjetno ne moremo razlagati s samimi ekonomskimi in vojaškimi argumenti.

Druga obravnavana teorija je «bonapartistična»: ko meščanstvo ne more zagotoviti «reda», odstopi oblast neki tretji sili, ki je sposobna podrediti množice. Ta teorija daje prevelik poudarek političnemu momentu.

Tretji sklop teorij tvorijo tiste, ki so skušale razložiti razkorak, ki je nastal med razvojem ekonomske baze in ideologijo. Začetnik te poti je bil Wilhelm Reich, ki je nacistično gibanje obravnaval s psihoanalitičnimi prijemi. Zakaj posamezniki v vsaki družbi sprejemajo oblast? Marx na to ni odgovoril, Reich pa je začel graditi razlago, kako nastajajo poleg proizvodjalnih sil tudi osebnosti posameznikov, oz. njihov odnos do oblasti. To pot so pozneje nadaljevali Frankfurtska šola, Marcuse, Fromm,...

Zadnja obravnavana teorija je Gramscijev pojem «hegemonije», kot nasprotje «dominacije», vendar v knjigi navedene kategorije niso razvite tako shematično, kot bi se lahko razbralo iz tega povzetka. Avtor se pogosto ustavlja ob značilnejših delih ali problemih. Toko je na primer temeljito obdelano vprašanje antisemitizma, ki v taki teoretični luči, dobi za nas Slovence v Italiji nekaj zelo zanimivih in poučnih potez.

Knjige pravzaprav ne bi smeli brati s pogledom uprtim v naše razmere tu in danes, ker bi nas te zavajale. Ko pa smo jo prebrali in osvojili glavne pojme lahko z zadoščenjem ugotovimo, da so naše razmere dosti bolj «čitljive».

Pavel Stranj

ZA EVROPSKI PARLAMENT, 17. JUNIJA 1984

GLASUJ ZA KPI

 <p>9 15</p>	☐ _____	☐ _____
☐ _____	☐ _____	☐ _____
☐ _____	☐ _____	☐ _____
☐ _____	☐ _____	☐ _____
		<p>OZNAČI SLEDEČE PREFERENCE</p> <p>9 - BRATINA DARKO</p> <p>15 - ROSSETTI GIORGIO</p>

